

PERHETYÖN RAJAPINNOILLA

Vanhempien kokemuksia vanhempainryhmään
osallistumisesta Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan perhekerhossa

Miia Ståhlberg

Opinnäytetyö kevät 2012

Diakonia- ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakoninen suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

Kirkon diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Miia Ståhlberg, Perhetyön rajapinnoilla: Vanhempien kokemuksia vanhempainryhmään osallistumisesta Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan perhekerhossa. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2012, 44 s., 1 LIITE.

Diakonia- ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)+ kirkon diakonin virkakelpoisuus

Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanajan seurakunta aloittivat yhteistyön varhaisentuen merkeissä järjestämällä avointa vanhempainryhmätoimintaa yhdessä seurakunnan perhetuvista. Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata vanhempainryhmään osallistuvien vanhempien kokemuksia ryhmästä ja näin saada tietoa palvelumallin hyödyllisyydestä. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, sillä perheiden ja vanhemmuuden tukeminen ovat yhteiskuntamme tärkeimpiä haasteita, niin kunnissa kuin seurakunnissa. Tutkimuksen kohderyhmä koostui viidestä äidistä, jotka osallistuivat vanhempainryhmään. Muutamasta vanhemmasta koostuneesta tapaustutkimuksesta saatu hyöty perustuu heidän kokemukseen ja suoraan palautteeseen. Tämä antaa suuntaviivaa palvelumallin jatkamiseen ja kehittämiseen.

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen. Aineistonhankintamenetelmänä tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluiden aihepiirit, eli teema-alueet olivat etukäteen määritelty tutkimusta tukeviksi. Käyttämäni teemat muodostivat seuraavanlaisen sisällöllisen rungon: 1) Vanhempien osallistuminen vanhempainryhmään 2) Vanhempien kokemukset vanhempainryhmästä 3) Vanhempainryhmän merkitys vanhemmille. Perhekäsityksen lisäksi tutkimuksen teoreettinen näkökulma nousee perheiden tukemisesta ja perhetyön määrittelystä, sekä vertaistuesta.

Tutkimuksessa selvisi, että perhetuvalla pidettävä avoin vanhempainryhmä on ollut hyvä ja tarpeellinen toimintamalli. Haastatteluun osallistuneet vanhemmat ovat selkeästi käyneet perhetuvalla ainakin sinä päivänä kun ryhmä on ollut ja ovat kokeneet sen tärkeäksi. Vanhemmat ovat saaneet toisistaan vertaistukea ja ryhmässä syntyneet keskustelut ovat antaneet uusia näkökulmia ja auttanut käymään läpi omaa vanhemmuuttaan. Vanhemmat toivovat toiminnan jatkuvan tulevaisuudessakin.

Avainsanat: Perhe, vertaistuki, perhetyö, seurakunnan lapsi- ja perhetyö, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Miia Ståhlberg. Parents' experiences of a parent group in the family club of Hämeenlinna-Vanaja parish. 44 p., 1 appendix. Language: Finnish. Järvenpää. Spring 2012.

Diakonia University of Applied Sciences. Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

Hämeenlinna city and Hämeenlinna-Vanaja parish started work together for low threshold services to the families. The aim of the study was to listen to those parents' experiences who participated in the parent group. The theme of this research is very topical, because the important challenge in our society is how to support families and parenting, both in municipalities and parishes. The focus group for the study consists of five mothers who participated in the group. The benefit gained from doing a case study interviewing just a few parents and their direct feedback is based on their experience and feedback and will provide a guideline to continuance and development for the service model.

The research method was qualitative. The material for the research was collected by means of a thematic interview. The themes of the interview were defined in advance in order to support the research. The themes were as follows: 1) Parents' attendance in the parent group, 2) The parents' experiences about the parent group, 3) The significance that the parent group had for the parents. In addition to perception of family, the theoretical aspect of the study comes from supporting families and definition of family work, and peer support.

The results show that the open parent group held in the parish family club was good and necessary service model. The parents participating in the interviews have clearly taken part in the family club program at least that day when the parent group has occurred. They have also experienced that the parent group is important to them. The parents' have gained peer support from each other and the conversations arisen in the group have given new perspectives and helped process of one's own parenthood. The parents hope that the parent group will continue in the future.

Keywords: Family, peer support, family work, parish child and family work, qualitative research.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PERHE	8
2.1 Perhe käsitteenä	8
2.2 Kirkko ja perhe	9
3 VERTAISTUKI	12
3.1 Vertaistoiminnan taustaa	12
3.2 Vuorovaikutus vertaistoiminnan takana	14
4 PERHETYÖ	15
4.1 Perheiden tukeminen.....	15
4.2 Kirkon lapsi- ja perhetyö	16
5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	19
5.1 Hämeenlinna-Vanajan seurakunta	19
5.2 Lapsi - ja perhetyö Hämeenlinna- Vanajan seurakunnassa	19
5.3 Varhaisen tuen perhetyö Hämeenlinnan kaupungissa	20
6 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	22
6.1 Tutkimuksen taustaa	22
6.2 Aiheen määrittely.....	23
7 KESKEISET KÄSITTEET.....	25
7.1 Aikaisemmat tutkimukset.....	26
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	27
8.1 Tutkimusmenetelmä ja -kysymys	27
8.2 Teemahaastattelu.....	28
8.3 Haastattelutilanne ja vanhemmat	28
8.4 Aineiston käsittely ja analysointi	29
8.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET	32
9.1 Vanhemman osallistuminen ryhmään	32
9.2 Vanhempainryhmän hyvät puolet ja kehittämistarpeet	32
9.3 Vanhempain ryhmän merkitys vanhemmille	33
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	35

11 POHDINTA	38
LÄHTEET	40
LIITE: Haastattelurunko	44

1 JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan perhepolitiikan tavoitteena on tarjota välineitä lapsen normaalille kasvulle ja kehitykselle, turvata kehitysedellytykset kaikissa olosuhteissa sekä tukea vanhemmuutta ja perheen yhtenäisyyttä. Hallituksen vuonna 2007 laatiman lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipolitiikkaohjelman tavoitteena on luoda yhteiskuntaan lapsiperheitä tukeva palvelujärjestelmä. Painopisteinä ovat varhainen puuttuminen ja ehkäisevä työ, jonka yhtenä tavoitteena on hyvinvoiva lapsiperhe. Peruspalveluiden lisäksi tulee kehittää sellaisia vanhemmuuden tuen muotoja, jolloin julkiset palvelut ovat toistensa kanssa yhteistyössä ja perheiden kanssa vuorovaikutuksessa. Tähän liittyy matalan kynnyksen palvelujen ja avoimen toiminnan lisääminen. Erityispalveluiden rinnalle halutaan kehittää varhaisen tuen malleja, joilla pyritään ehkäisemään erityistuen tarvetta. (Hallituksen strategia-asiakirja 2007 i.a., 40.)

Perheiden kanssa tehtävä työ on muutospainissa ja keskustelua on siitä, miten lapsiperheiden palvelut eivät nykymuodossaan riittävästi tue perheiden kasvatustyötä. Näyttää siltä, että Suomessa halutaan parantaa lapsiperheiden asemaa ja sen eteen tehdään töitä terveydenhuollossa, sosiaalityössä ja päivähoitossa. Kolmannella sektorilla on menossa lukuisia hankkeita, jotka tähtäävät perhetyön saatavuuteen ja kehittämiseen. Vaarana on kuitenkin se, että työtä tehdään yksinään sen sijaan, että tehtäisiin yhteistyötä ylisektorisesti. Tärkeää olisi hyödyntää kaikki mahdolliset resurssit ja yhteistyökumppanit ja pohtia laajemmin perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. (Puroila 2004, 21.)

Ennaltaehkäisevien perhepalvelujen kehittäminen on ollut Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanaja seurakunnan yhteinen tavoite. Siitä osoituksena aloitettiin yhteistyö järjestämällä avoin vanhempainryhmä yhdessä seurakunnan perhetuvista syksyllä 2009. Tutkimukseni tavoitteena on kartoittaa vanhempainryhmään osallistuvien vanhempien mielipiteitä ja näin saada tietoa palvelumallin hyödyllisyydestä. Tavoitteena on myös selvittää, mikä merkitys vanhempainryhmällä on ollut siihen osallistuneille vanhemmille. Siten on mahdollista tukea kaupungin ja seurakunnan välisen yhteistyön jatkumista kevään 2010 jälkeen.

Työskentelen Hämeenlinnan kaupungilla perhetyöntekijänä ja siksi opinnäytetyön aihe kiinnostaa itseäni. Tutkimuksen aihe on ajankohtainen, koska ennaltaehkäiseville perhepalveluille on tarvetta. Perhetyön käsite on laaja ja moniulotteinen. Opinnäytetyön kautta olen saanut kehitettyä ammatillista kasvuani juuri perhetyön rajapinnoilla, niin kuin työn otsikko kuvaa.

Opinnäytetyön tutkimusote on kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla ja analysoitiin käyttäen sisällön analyysiä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys liittyy perheiden tukemiseen, vertaistukeen sekä perhetyön näkökulmiin. Tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat perhe, perhetyö ja vertaistuki, jotka esitellään kukin omissa luvuissaan. Tutkimuksessa kerrotaan sen kulku, sekä haastatteluista saatuja tuloksia. Työn lopussa esittelen tuloksista saatuja johtopäätöksiä.

2 PERHE

Perhe on yhteiskunnallisten ja kulttuuristen prosessien tuote ja juuri näinä yhteiskunnallisina murroskausina perhe-teema herättää julkista keskustelua. Puhetta on paljon perheiden moninaisuudesta ja eri perhemuodoista sekä siitä, miten perheiden hyvinvointia voitaisiin lisätä ja pahoinvointia ehkäistä. Viimeisten vuosikymmenten aikana perheisiin ovat vaikuttaneet taloudellinen lama, siitä seurannut talouden hurja kasvu, tietoyhteiskunnallistuminen sekä globalisoituminen. Teemaa vauhdittaa keskustelu työelämän kiivaasta tahdistusta, sen ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeudesta sekä kaiken suorittamisen paineista. Uhkana on, että kodista on tulossa kaikkine velvollisuuksineen työpaikka, josta paetaan työpaikalle rentoutumaan. Ei siis ole ihme, että tutkijat ovat perhetematiikasta kiinnostuneita. (Forsberg 2003, 7–9.)

2.1 Perhe käsitteenä

Perhe käsitteenä ei ole yksiselitteinen, sillä kulttuuri määrittelee käsityksiä siitä, mikä on perhe. Länsimaisessa ja suomalaisessa kulttuurissa erotetaan perhe sukulaisista, niin että perhe koostuu vanhemmista ja kotona asuvista lapsista. Tilastokeskus määrittelee perheeksi samassa taloudessa asuvat henkilöt. Lapsiperheitä ovat ne, joihin kuuluu alle 18-vuotiaita lapsia. Perheenjäsenet voivat määritellä omaa perhettään erilalla; toinen lukee perheeseen kuuluvaksi isovanhemmat, toinen lemmikit. Perheen määrittelyt ovat muuttuvia. Yhä merkittävämmäksi on tullut näkemys, että yksilö saa määritellä perheensä itse. Vaikka yhä moninaisemmat perhemallit, muun muassa uusperheet, sateenkaariperheet ja niin edelleen ovat yleistymässä, Suomen väestötietojen mukaan ydinperhe ei kuitenkaan ole heikkenemässä. Yleisin perhemuoto on yhä avioparin muodostama lapsiperhe. (Vilén ym. 2010, 10–13.)

Monien tutkimusten mukaan perhe on yhteiskunnan keskeisin kansalaisten luottamusta nauttiva instituutio. Perhe instituutiona nykyisessä laajuudessaan ja siihen kohdistuvine odotuksineen on varsin nuori ilmiö. Tuskin koskaan on pa-

risuhde ja perhe rakentunut niin laajassa mielessä tunteiden ja mieltymysten varaan kuin nykypäivänä. Yksilöllisyyttä ja omien odotusten ja toiveiden toteutumista arvostetaan ja arvioidaan koko ajan. Ihminen nähdään oman elämänsä subjektina myös parisuhteessa ja perheessä. Vanhempien ja lasten välisissä suhteissa saavat entistä enemmän huomiota kokemukset, kuten tasa-arvo, kiintymys ja avoimuus. Autoritaarisuuden ja toisen alistamisen väheneminen ovat hyvin myönteisiä kehityksen suuntia. Perheessä ilmenevä avoin vuorovaikutus, tasa-arvoiset ihmissuhteet ja asenteet muovaavat myös tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. (Sipiläinen & Ylä-Soininmäki 1993, 17.)

2.2 Kirkko ja perhe

Suomalaisessa kulttuurissa kristinusko on vaikuttanut keskeisesti siihen, millä tavalla me ymmärrämme avioliiton ja perheen. Muutokset perheinstituutissa ovat olleet ja ovat edelleen yksi kirkkoa vahvasti koskettavista muutoksista. Kirkko puolustaa perinteisiä perhearvoja ja kirkon puheenvuorot perhekeskusteluissa ovat olleet perinteisiä ja konservatiivisia, ydinperheen ja avioliiton puolesta. Perheet ovat edelleen kirkon sanojen ja tekojen taustalla, vaikka kirkko onkin viime vuosina joutunut ottamaan kantaa aivan uudentyyppisiin kysymyksiin. Kirkko on hyväksynyt ainakin osittain rekisteröityjen parisuhteiden siunauksen. Täyden hyväksynnän ovat saaneet sateenkaariperheiden sisäiset adoptiot, vaikka kirkko painottaakin lapsen oikeutta sekä isään että äitiin. Tuoreimpiin ajatuksiin perheiden puolesta lukeutuu piispojen kannanotto "Rakkauden lahja" (2008), jossa muistutetaan siitä, että erilaisuudesta huolimatta kaikilla perheillä on samanlaisia haaveita ja odotuksia elämän suhteen. (Pessi & Grönlund 2010, 28–29.)

Kirkko on perinteisesti pitänyt perhettä yhteiskunnan perusyksikkönä, jossa myös usko ja lähimmäisenrakkaus eletään todeksi. Maatalousyhteiskunnan suuri perhe oli suorastaan pienois seurakunta. Modernissa ja kaupungistuneessa yhteiskunnassa kirkon on ollut paljon vaikeampi ottaa perhekokonaisuus huomioon. Seurakunnan toiminta on eriytynyt muun muassa ikäryhmän ja harrastusten perusteella kymmeniksi eri toimintamuodoiksi, joista jokainen per-

heenjäsen voi valita omansa. Vaikka ajatus on hyvä, tämä käytännössä enemminkin hajottaa perhekokonaisuutta kuin yhdistää sitä. Vain tietyt toiminnot, kuten kirkolliset toimitukset ja jumalanpalvelukset kokoavat kokonaisia perheitä. Seurakunnissa nähdään perhe hengellisen elämän voimavarana, jota tulee kaikin tavoin tukea ja rohkaistava elämään usko todeksi jokapäiväisessä elämässä. (Heino 1994, 14.)

Perheen asema ja luonne on muuttunut. Perhe saattaa muodostua uudelleen useita kertoja yhden ihmiselämän aikana. Kirkon tavoitteena on perinteisen avioliiton ja ydinperheen aseman vahvistaminen, sekä samalla olla entistä avoimempi elämään monenlaisissa perhetilanteissa olevien ja yksin elävien kanssa. Perhe on sekä kirkon että yhteiskunnan tärkein yhteistyökumppani. Perheellä on edelleen elämän tärkeimmät ja keskeisimmät tehtävät hoidettavanaan, joita ei kirkko eikä yhteiskunta voi hoitaa. Uuden sukupolven kasvu ja kehitys pohjautuu pääsääntöisesti perheen sisäisiin ihmissuhteisiin. Varhainen vuorovaikutus on avainasemassa vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa. Arvokasvatuksen perusta lähtee perheestä, ja kirkko tukee tätä kasvatustehtävää. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon missio, visio ja strategia 2010, 7.)

Kirkko tavoittaa perheet kaikkein laajimmin juuri niiden toimintojensa välityksellä, jotka nivoutuvat perheiden omaan elämään. Näistä keskeisimmät ovat perheiden ja sukujen yhteiset kirkolliset juhlat, kuten kastetilaisuus, avioliittoon vihkiminen, konfirmaatiojumalanpalvelus ja hautaan siunaamistilaisuus. Vasta viime vuosikymmeninä kirkossa on alettu laajemmin kehittää uusia perhetyön malleja, kuten perhemessuja, perhekerhoja ja leirejä, avioparityötä ja perhekouluja. Samalla on huomattu, että perhe on avainasemassa lasten kristillisessä kasvatuksessa ja hengellisen perinnön siirtäjänä tuleville sukupolville. Seurakuntien tehtävänä on tukea kaikin tavoin perhettä sen kasvatustehtävässä. (Heino 1994, 14–15.)

Lasten ja nuorten hyvinvointikysymykset ovat olleet ajankohtaisia myös kirkon piirissä. Kirkon kasvatusta on ollut aktiivinen osapuoli lasten ja nuorten hallitusohjelman esityksen valmistelussa. Kirkon kasvatustyön edustajat ovat osallistuneet myös hallituskauden aikana laadittavan lapsi- ja nuorisotyön politiikan ke-

hittämishjelman muokkaamiseen, samoin kuin lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiohjelman työstämiseen. Kirkko on ollut mukana myös Stakesin hallinnoiman varhaisen puuttumisen eli Varpu-työryhmän työssä. Työntekijöiden valmiuksia varhaiseen puuttumiseen ja sen tarpeen huomaamiseen on pyritty edistämään seurakuntatasolla muun muassa koulutuksen ja tiedottamisen avulla. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 130.)

3 VERTAISTUKI

Vertaistuella tarkoitetaan toimintaa, jossa samoja asioita kokeneet tai samassa elämäntilanteessa olevat henkilöt käyvät yhdessä läpi ajatuksiaan ja tunteitaan. Vertaisryhmässä kaikkia mukana olijoita yhdistää siis jokin tietty tekijä. Sisällöllisesti kyse on keskinäisestä tuesta, sen antamisesta ja saamisesta, sekä uusista näkökulmista ja kasvuprosesseista. Vertaisuuden oleellinen piirre liittyy ihmisiä yhdistäviin asioihin, sekä samankaltaisessa tilanteissa olevien ihmisten keskinäisiin kokemuksiin ja niiden jakamiseen. Vertaisuuteen sisältyvä vertaistuki voi olla esimerkiksi kuuntelua, rohkaisua, välittämistä, sekä tukea arkipäivän tilanteissa ja valinnoissa. (Suomen mielenterveysseura 2004, 22; Kiviniemi 2011, 100.)

3.1 Vertaistoiminnan taustaa

Vertaistoiminnan taustalla on ihmisten ikiaikainen sosiaalinen tarve olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Ennen vanhaan yhteisöt olivat perhe- tai kyläyhteisöjä, joiden selviytymiseen vaikutti se, miten niiden jäsenet huolehtivat toisistaan. 1990-luvun lama-aika synnytti Suomessa uusia vapaaehtoistoiminnan muotoja ja vertaistuki ja erilaiset oma-apuryhmät lisääntyivät merkittävästi. Tällä hetkellä vertaistuki mainitaan myös uudessa lastensuojelulaissa, sekä erilaisissa hyvinvointistrategioissa. Vertaistoiminnan lisääntyessä myös erilaiset vertaistuen kehittämishankkeet ovat lisääntyneet. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) julkaisemassa Järjestöbarometrissa järjestöjen merkitys vertaistoiminnan tuottajana on keskeinen. Vertaistoiminta onkin nopeimmin kasvava toiminta-alue järjestöissä. (Laimio & Karnell 2010, 9-10.)

Nykyään monet vanhat yhteisömuodot, kuten suku- ja kyläyhteisöt, ovat ohentuneet ja lähiverkostot voivat asua kaukana. Vertaistoiminta voidaan nähdä yhtenä uutena keinona rakentaa kaivattua yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyydessä on kyse luottamuksesta ja turvallisuuden tunteesta. Jokainen toivoo elämäänsä luottamusta ja toivoa herättäviä merkityksiä. Nämä syntyvät usein lähimpien

ihmisten ja yhteisöjen kautta. Vertaistuella on merkitystä yhteisön sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin lisääntymisessä. Se tarjoaa välittämisen ja jakamisen kanavia, luo väyliä osallisuuteen, vahvistaa heikoimpien asemaa. (Laimio & Karnell 2010, 10.)

Vertaistoiminnan käsite rantautui Suomeen 1990-luvun puolivälissä. Tämä uusi tuen ja auttamisen muoto perustui siihen, että ihmiset, joilla on jokin yhteinen kokemus tai sairaus, saivat toisiltaan sellaista tukea, jota muut auttamistahot eivät olleet pystyneet tarjoamaan. Yhteinen kokemus luo jaetun ymmärryksen näiden ihmisten välille, jotka välttämättä eivät muuten olisi tekemisissä toistensa kanssa. Eri toimijoiden vertaistoimintamääritelmät osoittavat, että kyseessä on moniulotteinen toimintamuoto, jolla ei ole tarkempaa ja yhtenäistä määritelmää. (Laimio & Karnell 2010, 11.)

Vertaistoiminta perustuu yksilön kokemukselliseen asiantuntijuuteen ja sen arvoja ovat tasa-arvoisuus ja toisen ihmisen kunnioitus. Perusajatus lähtee uskosta ihmisen omiin sisäisiin voimavaroihin, jotka voidaan saada käyttöön vertaistoiminnan avulla. Vertaistoiminnassa ihminen voi tulla tietoiseksi omista voimavaroistaan, ottaa vastuuta omasta elämästään ja ohjaa sitä haluamansa suuntaan. (Laimio & Karnell 2010, 12–13.)

Vaikka vertaistukitoiminnasta on tullut tärkeä tuen ja välittämisen muoto, se ei korvaa perhettä, ystäviä, sukulaisia, naapureita tai ammatillista apua. Vertaistoiminta parhaimmillaan täydentää yksilön luontaisia verkostoja. Moni, jolla on perhe sekä ystäviä, voi myös hyötyä vertaistoiminnasta, koska ryhmässä voi saada ymmärrystä johonkin tiettyyn ongelmaan. Vertaisuus voi myös vähentää omaisten kuormitusta, sillä he eivät aina pysty olemaan tukena. Asia voi myös olla liian henkilökohtainen jotta siitä puhuisi läheisilleen; vertaistoiminnan kautta apua voi saada arkaankin asiaan. (Laimio & Karnell 2010, 13.)

3.2 Vuorovaikutus vertaistoiminnan takana

Toimiva vuorovaikutus on vertaisryhmän tärkein voimavara. Toimivaan vuorovaikutukseen tarvitaan aitoa läsnäoloa, avoimuutta, sallivuutta, toisten ihmisten arvostamista ja kuuntelemisen taitoa. Vuorovaikutus tapahtuu sekä sanallisen että sanattoman viestinnän kautta. Vuorovaikutus on parhaimmillaan yhteistä vuoropuhelua, dialogia. Dialogin tavoitteena on yhteisen ymmärryksen edistäminen. Arvostavassa dialogissa tärkeää on toisten kuunteleminen ennakkoluottomasti ja kritisoimatta. Myös valmius muuttaa omia käsityksiä on tärkeä osa arvostavaa dialogia. Dialogisuus painottuu vertaistoiminnassa moniäänisyyteen. Moniäänisyydellä tarkoitetaan sitä, ettei yhtä ainoaa oikeata mielipidettä ole, vaan kaikkien osallistujien mielipiteet ovat tasavertaisia. Totuus on jokaisen yksilön subjektiivinen asia. Vertaistoiminnassa pyritään turvalliseen ilmapiiriin, joka syntyy pitkälti arvostuksen kautta. Arvostus rakentuu yksilön kyvystä tarkastella asioita toisen näkökulmasta. Olennaista on myös hyväksyä toisten mielipiteet subjektiivisina tosina. (Holm 2010, 51–53.)

Vertaistoimintaan osallistutaan monesti siitä syystä, että osanottajat tuntevat tulevansa kuulluiksi ja ymmärretyiksi; monissa tapauksissa myös hyväksytyiksi vertaisten parissa paremmin kuin missään muualla. Vertaisryhmä voi olla myös ainut paikka, missä kaikenlaisten tunteiden ja ajatusten ilmaisu on sallittua. Motiivit syntyvät yksilön omista sisäisistä tarpeista. Osanottajat ovat toinen toisilleen esimerkkejä siitä, että selviytyminen ja muutos ovat mahdollisia. Tätä kutsutaan samaistumiseksi. Toisten samankaltaisia asioita kokeneiden tapaaminen auttaa näkemään ja ymmärtämään omia kokemuksia ja tuntemuksia prosessiin kuuluvina ja normaaleina reaktioina. Tällä tarkoitetaan asian normalisoitumista. Vertaisryhmässä voi kokea oivalluksen: ”En olekaan tämän asian kanssa yksin” mikä jo itsessään on helpottavaa. (Laimio & Karnell 2010, 18–19.)

4 PERHETYÖ

Perhetyöllä tarkoitetaan lapsiperheiden kokonaisvaltaista, pitkäjänteistä ja tavoitteellista tukemista. Perhettä autetaan kokonaisuudessaan perheenjäsenten yksilölliset tarpeet huomioiden. Perhetyössä korostuu perheen omien voimavarojen sekä elämänhallinnan vahvistaminen, jonka avulla pyritään tukemaan perheen arjessa selviämistä. Perhetyöstä puhutaan monesti sosiaalityön ja lastensuojelun näkökulmasta. Työ voi olla kodin arkirutiinien kartoittamista ja hallintaa, sekä perheen toimintakyvyn vahvistamista uusissa elämän tilanteissa. Se voi olla myös perheen sisäisten vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten verkostojen laajentamista. Perhetyön tavoitteen asettelu, sisältö, muodot ja kohdentuminen voivat vaihdella sen palvelusektorin mukaan, minkä alaisuudessa perhetyötä tehdään. Perhetyö voidaan kuitenkin nähdä laajemmin kaikkien perheiden kanssa tehtävänä työnä. Perhetyö voi todentua "tavallisen" perhe-elämän ja vanhemmuuden tukemisena, ennaltaehkäisevänä työnä. Perhetyö voi liittyä elämän perusasioihin, kuten vanhemmuuden tai lasten hoidon ja kasvatuksen tukemiseen. (Puroila; Karvo 2004, 1.)

4.1 Perheiden tukeminen

Vanhemmuus on laaja ja monitasoinen tehtävä. Vanhemmuus ei ole aikuisen omaisuus tai velvollisuus, vaan ennen kaikkea lapsen ja aikuisen välinen ihmissuhde, jossa keskeisintä on toisiinsa sidottu jatkuva yhdessä kasvaminen. Vanhemmaksi tullaan lapsen kautta, eikä vanhemmuutta ole olemassa ilman lasta. Vanhemmuus on kasvua tuottava ihmissuhde jossa aikuinen ei ole koskaan valmis. Vanhemmuus pohjautuu yksilön, vanhemman sisäiseen kasvuprosessiin sekä vanhempien ja parisuhteen ympärille syntyvään perhesysteemin rakentumiseen ja muuttumiseen. (Tamminen 2004, 68–72.)

Lähiverkostot, sukulaiset sekä muu sosiaalinen lähiympäristö on täydentänyt perheen omassa piirissä tapahtuvaa kasvatusta, myös suhteessa vanhempiin. Suomalainen yhteiskunta tarjoaa erilaisia perhepalveluita, jotka sisältävät neu-

vontaa tukea ja ohjausta. Näillä pyritään tarjoamaan perheille tukea, keinoja ja valmiuksia arjesta, vanhemmuudesta ja parisuhteesta selviämiseen. Vaikka perheen ulkoisia tukitoimia on olemassa, aina apua ei tarjota perheelle oikeaan aikaan. Perhevalmiuksien kehittämiseksi ja vanhemmuuden tukemiseksi on jatkuva tarve, sillä arkipäivä osoittaa, ettei vanhempien selviytyminen kasvatustehtävästään ole itsestään selvää. (Sosiaali- ja terveysministeriön komiteamietintö 1999:1, 2001. luku 3.)

Monet asiantuntijat esittävät, että vanhemmuus olisi jossain määrin hukassa. Vanhemmuuden syntymiselle saattaa olla monia esteitä, kuten käytännön tietotaito siitä, mitä lapsi missäkin iässä tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen tasapainoisesti. Kaikilla vanhemmilla ei ole kokemusta lasten hoidosta eikä tieto välttämättä siirry sukupolvelta toiselle, kun yhteydet sukupolvien välillä eivät enää ole niin kiinteät. Myös tietynlainen näköalattomuus voi vaikeuttaa vanhemmuutta, sillä yhteiskunnan jatkuvan muutoksen vuoksi vanhemmat eivät tiedä millaiseen yhteiskuntaan he ovat lapsiaan kasvattamassa. Työryhmä korostaa vanhemmuuden määrätietoista vahvistamista, kuten edistämällä toimivaa palvelujärjestelmää, sekä rakenteellisia muutoksia, joilla edistetään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1999:4, 1999, 4-5)

4.2 Kirkon lapsi- ja perhetyö

Kirkon perhetyö pohjautuu Raamatun ihmiskuvaan ja elämäntilanteeseen. Sillä tarkoitetaan seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan perheiden ja niiden jäsenten keskinäistä välittämistä ja kunnioittamista, kasvua ihmisenä, jaksamista haastavissa elämäntilanteissa, sekä hengellistä elämää ja yhteyttä seurakuntaan. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10.)

Seurakunnan perhetyötä on ollut jossain määrin aina, vaikka perhetyö siinä merkityksessä kuin siitä nykyään puhutaan, eli näkökulmana tehtävään työhön, on vasta 1970–80-luvuilla syntynyt. Erilaisia perhetyön muotoja on ollut toki

aikaisemminkin. Varsinaisista perhekirkoista alettiin puhua 1950-luvulla, vaikka ensimmäiset lasten jumalanpalveluksen kaavat julkaistiin 1800-luvulla. Vuonna 1968 hyväksytyssä käsikirjassa oli vain maininta siitä, että lastenjumalanpalvelus voi olla myös perhekirko, johon lasten vanhemmat osallistuvat. Perhejumalanpalveluksen oma kaava otettiin käyttöön väliaikaisesti 1983. Tänä päivänä erilaiset perhemessut ja -jumalanpalvelukset ovat osa seurakuntien jumalanpalveluselämää, joissa huomioidaan koko perhe. (Lindfors 1997, 159–160.)

Perhekasvatuskurseja on järjestetty 1970-luvun loppupuolelta alkaen, vaikka äiti-lapsi piirejä ja avoimia kerhoja lienee ollut jo aiemmin. Perhekerhotyön toiminta on laajentunut seurakuntalaisten omasta toiveesta ja tarpeesta saada kokoontua yhteen. Ensimmäinen perhetyötä käsittelevä kirja on ilmestynyt vuonna 1990. (Lindfors 1997, 160.)

Lapsityön nimike on hieman harhaanjohtava, sillä kyse on enemminkin laaja-alaisesta perhetyöstä. Siinä seurakunnan tuki- ja huolenpito kohdistuvat koko perheeseen, ei vain lapseen. Perhelähtöinen seurakuntatyö pohjautuu luottamuksen rakentamiseen, kasvattajien murheiden kuuntelemiseen, asiantuntijan neuvojen jakamiseen sekä tarvittaessa palveluissa eteenpäin ohjaamiseen. Tänä päivänä kirkon lapsityössä erilaiset perhetyön mallit voivat hyvin. Tarjolla on perhetapahtumia, juhlia, retkiä, leirejä, sekä virikkeitä antavaa ja uskonnollista kasvua tukevaa perhetyönmuotoja, kuten avoimet perhekerhot. Aikuisten ja lasten yhteiset ryhmät ja kerhot kokoavat eri-ikäiset ja erilaiset ihmiset yhteen. (Kantola 2004, 114–115; Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 22.)

Puhuttaessa kirkon perhetyöstä ei puhuta yksittäisestä työmuodosta, vaan kaikkiin työmuotoihin liittyvästä näkökulmasta, tapaan suhtautua toimintaan. Pyrkimys on ottaa kaikessa toiminnassa huomioon yksilöt perheensä jäseninä, joilla kaikilla on omat kysymyksensä ja tuen tarpeensa, ikään katsomatta. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa pyritään perhelähtöiseen lähestymistapaan, jossa huomioidaan koko perhe kuulemalla jokaisen perheenjäsenen ajatuksia ja toiveita. Perheen ja seurakunnan välille toivotaan kasvatuskumppanuutta, jossa kunnioittava vuoropuhelu, vertaisuus ja läsnäolo ovat pääosassa. Kasvatuskumppanuudessa perhe on aktiivinen toimija, ei toiminnan kohde. Hengellisen

elämän kysymysten äärellä puhutaan matkakumppanuudesta, jossa työntekijä ja perheenjäsen ovat ns. yhteisellä matkalla. (Nummela & Ojell 2010, 170.)

Seurakunnan toiminnassa, kuten esimerkiksi lapsityössä, otetaan aina huomioon ihmiset perheensä jäseninä. Kirkon keskeinen tehtävä on elämäkysymysten pohdinnat, jonka vuoksi kirkon on erityisesti huolehdittava siitä, että tarjottava toiminta ei kokoa vain erillisiä yksilöitä vaan myös aviopareja ja perheitä kasvamaan yhdessä ja pohtimaan elämäkysymyksiään. Kirkon perhetyössä korostuu sukupolvien välisen vuorovaikutuksen merkitys seurakunnassa. Tämä tarkoittaa tapaa, jolla me kohtaamme toisemme, elämme yhdessä miehinä ja naisina, lapsina ja aikuisina. Vanhemmat nähdään lapsensa tärkeimpinä asiantuntijoina ja heitä tulisi ensisijaisesti kuulla ja tukea tehtävässään. (Sipiläinen & Ylä-Soininmäki 1993, 22–24.)

5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

Hämeenlinna-Vanajan seurakunta sijaitsee Hämeenlinnassa, eli tutkimusympäristönä ovat Hämeenlinnan kaupunki ja erityisesti seurakunnan Hätilän alueen perhetupa, jossa avointa vanhempainryhmää pidettiin.

5.1 Hämeenlinna-Vanajan seurakunta

Hämeenlinnan seurakuntayhtymään kuuluva Hämeenlinna-Vanajan seurakunta on yksi Suomen suurimmista luterilaisista seurakunnista, jossa jäseniä on yli 42 000. Hämeenlinna-Vanajan seurakunta näkee kirkon tehtävänä kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta, sekä tuoda elämään kestävä perusta. Vuoden 2011 alusta entinen Hämeenlinnan seurakuntayhtymään kuuluva Rengon seurakunta liitettiin osaksi Hämeenlinna-Vanajan seurakuntaa. Hallinnollinen päätöksenteko seurakunnassa tapahtuu luottamushenkilöorganisaatiossa, jonka jäsenet on valittu seurakuntavaaleilla. (Hämeenlinna-Vanajan seurakunta i.a.)

Seurakunta vastaa hengellisestä työstään ja toiminnastaan, esimerkiksi lasten ja nuorten kerhoista, vanhus- ja auttamistyöstä, kirkollisista toimituksista, jumalanpalveluksista sekä kansainvälisestä työstä. Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan luottamushenkilöorganisaation toimielimiä ovat seurakuntaneuvosto ja sen asettamat työalakohtaiset johtokunnat (Hämeenlinna-Vanajan seurakunta i.a.)

5.2 Lapsi - ja perhetyö Hämeenlinna- Vanajan seurakunnassa

Yksi Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan lapsi- ja perhetyön muodoista on perhekerhotyö, johon kuuluvat muun muassa vauvakerhot, avoimet perhekerhot ja perhetupa, sekä perhemuskari. Näihin kerhotoimintoihin lapset osallistuvat yhdessä aikuisen kanssa, monesti jommankumman vanhemman kanssa. Vauva- ja perhekerhoissa ohjelmassa on yhteinen alkuhetki, vapaata leikkiä ja askarte-

lua, satuja sekä kahvi- ja mehutarjoilu. Perhemuskarissa leikitään, lauletaan ja tutustutaan erilaisiin soittimiin. Kerho kokoontuu kerran viikossa ja on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille vanhempineen tai hoitajineen, myös vauvoille. Perhetupa on tarkoitettu pikkulapsiperheiden avoimeksi olohuoneeksi, jossa on leikki-seuraa lapsille ja jutteluseuraa aikuisille. Perhetupa on avoinna päivittäin maanantaista perjantaihin klo 9-11.30. Kaikki kerhot ovat maksuttomia, eikä niihin tarvitse ilmoittautua tai sitoutua erikseen; nämä ovat niin sanottuja matalankynnyksen perhepalveluita, joissa perheillä on mahdollisuus tavata toisia perheitä ja saada vertaistukea. (Hämeenlinna-Vanajan seurakunta. i.a)

Säännöllinen kokoontuminen tutussa ympäristössä mahdollistaa yhteyden kokemisen toisten samassa tilanteessa olevien perheiden kanssa. Lapsilla ja aikuisilla on mahdollisuus toimia yhdessä tai osittain myös erikseen ja näin saada voimavaroja ja virkistystä arkeen. Aikuisilla on mahdollisuus pohtia yhdessä vanhemmuuteen, kasvatukseen, perheeseen ja parisuhteeseen liittyviä kysymyksiä toistensa kanssa. Perhekerhoista saa myös tukea ja vahvistusta omaan identiteettiin; yhdessä keskustelu lisää luottamusta omaan itseensä kasvattajana, puolisona sekä yhteisön jäsenenä. (Heinonen, L. ym. 2004, 22.)

5.3 Varhaisen tuen perhetyö Hämeenlinnan kaupungissa

Hämeenlinna on kasvava, 67 282 (30.11.2011) asukkaan kaupunki, joka sijaitsee Helsingin ja Tampereen välissä. Hämeenlinnan kaupunki tarjoaa ennaltaehkäisevää perhetyötä Vaahteramäen perhetyössä. Tavoitteena on tarjota perheille oikea-aikaista, moniammatillista perhetyötä erilaisiin tarpeisiin ennen kuin pulmatilanteet kasvavat suuriksi tai pitkittyvät. Vaahteramäen perhetyön toimintaa ohjaavat arvot ovat mm. lapsen oikeus tulla kuulluksi, vanhemman oikeus saada tukea vanhempana, asiakkaan kunnioitus ja avoin vuorovaikutus. Vaahteramäkeen voi ottaa yhteyttä esimerkiksi, jos keinot ovat vähissä kasvatusasioissa, vanhemmuus tuntuu pulmalliselta, vauva-arki väsyttää, parisuhde takkuilee tai perheen keskinäinen vuorovaikutus on vähäistä. Työn painopisteet vaihtelevat perheen tarpeiden mukaan. Jokaiselle perheelle tehdään yksilöllinen perhetyön suunnitelma, jossa huomioidaan sekä lasten, että vanhempien toi-

veet. Pääajatuksena on perheen vahvistuminen, sekä omien voimavarojen ja keinojen löytyminen arjessa jaksamiseen. Vaahteramäen perhetyön toimintamuotoina ovat myös erilaiset ryhmät, kuten vauva- ja käsikynkkäryhmät, sekä tyttö-, poika-, ja vanhempainryhmät. (Hämeenlinnan kaupunki i.a.)

6 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen lähtökohtana oli kartoittaa Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan yhteistyössä järjestettyyn vanhempainryhmään osallistuvien vanhempien mielipiteitä ja näin saada tietoa palvelumallin hyödyllisyydestä. Tavoitteena oli kuvata, mikä merkitys vanhempainryhmällä on siihen osallistuneille vanhemmille ollut ja siten tukea Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanajan-seurakunnan välisen yhteistyön jatkumista kevään 2010 jälkeen.

6.1 Tutkimuksen taustaa

Hämeenlinnassa 4.8.2003–31.12.2005 toteutuneen KIMPPA- perhetyö päivähoitossa hankkeen myötä alettiin kehittää vanhempainryhmätoimintaa kaupungin läntisellä alueella. KIMPPA- hankkeen tulokset osoittivat, että päivähoitokäisten lasten perheet hyötyvät matalankynnyksen, helposti lähestyttävästä, varhaisen tuen palvelusta. Tämän pohjalta lähdettiin työstämään ajatusta suljetusta vanhempainryhmästä yhteistyössä kaupungin avoimen päivähoiton kanssa. Hämeenlinnan kaupungin Vaahteramäen perhetyöstä resursoitiin yksi perhetyöntekijä lastentarhanopettajan työpariksi kerran viikossa pidettävään vanhempainryhmään. Jokaiseen ryhmätapaamiseen oli suunniteltu valmiiksi aihe, josta vanhempien kanssa keskusteltiin.

Ensimmäinen vanhempainryhmä toteutettiin keväällä 2006. Syksyllä 2006 ei pidetty vanhempainryhmää työntekijäresurssien vuoksi, mutta koska ensimmäisen ryhmän kokemukset ja palaute oli ollut hyvä ja asiakkaat kokivat sen tarpeelliseksi toiminnaksi avoimeen päiväkotiin, vanhempainryhmää jatkettiin avoimessa päiväkodissa keväällä 2007 ja syksyllä 2007. Keväällä 2008 ryhmä muodostui avoimeksi suljetun ryhmän sijaan. Tämä oli avoimessa päiväkodissa käyvien vanhempien toive. Tärkeää oli tarjota niille vanhemmille osallistumismahdollisuutta, jotka eivät välttämättä joka viikko päässeet avoimeen päiväko-

tiin ryhmän kokoontumisen aikaan. Avoin vanhempainryhmä saavutti suosiota ja toimintaa jatkettiin syksyllä 2008, sekä keväällä 2009.

Hämeenlinnan kaupunki lopetti avoimen päiväkotitoiminnan läntisellä alueella kevään 2009 jälkeen. Tämän myötä loppuivat myös vanhempainryhmät. Vaahteramäen perhetyössä olimme sitä mieltä, että mikäli uusi yhteistyökumppani löytyy, olisi edelleen mahdollista irrottaa yksi työntekijä vanhempainryhmää ohjaamaan. Kartoituksen jälkeen selvisi, että Hämeenlinna-Vanajan seurakunta pitää avointa perhetupaa, jossa vanhempainryhmä voisi olla mahdollista järjestää. Esimieheni otti yhteyttä seurakunnan johtavaan lapsityönohjaaja Sirkku Laukkaseen ja sovittiin suunnitelupalaveri Vaahteramäen perhetyön ja seurakunnan yhteistyön alkamiseksi.

Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan lapsityöntekijät kokoontuvat syksyisin suunnittelemaan alkavaa toimintakautta. Kollegani perhetyöntekijä Sari Kantoluotoa pyydettiin kertomaan Vaahteramäen perhetyöstä. Hän kertoi millä tavalla Vaahteramäen perhetyö voisi olla yhteistyössä seurakunnan perhetuvan kanssa. Yhteistyö kaupungin läntisen alueen kanssa ei lähtenyt toivotulla tavalla käyntiin, mutta itäisen alueen perhetuvan ohjaaja oli innokas ottamaan perhetyöntekijän vastaan. Perhetyöntekijän ja seurakunnan lapsityöntekijä alkoivat yhteistyössä suunnitella vanhempainryhmää Hätilän perhetuvalle. Seurakunnan työntekijällä ei ollut varsinaisia ajatuksia siitä, mitä perhetyöntekijä voisi perhetuvalle tehdä. Perhetyöntekijä kertoi jo lopetetusta avoimen päiväkodin toiminnasta ja siellä pidetystä vanhempainryhmästä, josta seurakunnan lapsityöntekijä innostui. Perusideaksi muodostui käyttää jo aikaisemmin hyväksi todettua mallia, jossa erilaisten toiminnallisten menetelmien kautta käydään vanhempien kanssa keskustelua vanhemmuuteen liittyvistä teemoista.

6.2 Aiheen määrittely

Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan välinen yhteistyö vanhempainryhmän osalta lähti nopeasti etenemään. Tavoite oli jatkaa jo hyväksi havaittua toimintamallia ja tarjota matalankynnyksen perhepalveluita

kaupungin lopettaessa avoimen päiväkotitoiminnan. Jo muutaman kerran jälkeen oli havaittavissa että tällaiselle vanhempainryhmälle on tarvetta ja perhetupa oli mitä mainioin paikka ryhmän toteuttamiselle. Kaupungin ja seurakunnan vanhempainryhmään liittyvä yhteistyö oli sovittu alustavasti vuoden mittaiseksi. Perhetyöntekijä kävi perhetuvalla kerran viikossa samana päivänä samaan aikaan. Jokaiselle kerralle oli ennalta sovittu ja suunniteltu teema, josta paikalla olevien vanhempien kanssa käytiin keskustelua. Teemat olivat osittain myös vanhempien omia. Syksy 2009 osoitti työntekijöille, että toimintamalli oli hyvä ja monet vanhemmista kävivät perhetuvalla erityisesti sinä päivänä, kun perhetyöntekijä oli ohjaamassa avointa vanhempainryhmää.

Tutkimuksen tarve oli työelämälähtöinen. Kevät 2010 osoitti, että kävijöitä ryhmässä oli enenevässä määrin, mutta toiminnan jatkon varmistamiseksi oli hyvä saada kommentteja itse ryhmään osallistuneilta vanhemmilta. Molemmat työntekijät pitivät tärkeänä toiminnan jatkuvuutta. Työskentelen itse perhetyöntekijänä Vaahteramäen perhetyössä ja olin samaa mieltä siitä, että toiminnan tulisi jatkua. Jotta Vaahteramäen perhetyöstä voitaisiin jatkossakin irrottaa yksi työntekijä ryhmän ohjaajaksi, oli tärkeä saada tietoa palvelumallin tarpeellisuudesta. Tästä syntyi idea opinnäytetyön aiheeseen. Aiheeksi muodostui selvittää, mikä merkitys ryhmällä on vanhemmille ollut. Tämä tapahtuisi parhaiten haastattelemalla vanhempainryhmään osallistuneita vanhempia.

7 KESKEISET KÄSITTEET

Tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä ovat perhe, perhetyö sekä vertaistuki. Käsitteet määriteltiin työn aiemmassa vaiheessa laajemmin. Seuraavassa määrittelen lyhyesti käsitteet siltä osin, mitä ne merkitsevät tutkimuksessa.

Perhe kaikessa moninaisuudessaan on instituutio, jota vaalitaan ja pidetään arvossa. Perhe antaa mielestäni parhaassa tapauksessa tietynlaista turvallisuutta ja vakautta, yhteisöllisyyttä ja rakkautta. Vaikka perhe käsitteenä onkin hyvin laaja, tutkimuksessani perhe on kaiken taustalla. Perheiden hyvinvointi ja tukeminen ovat näkökulmina tärkeitä tutkimusta tehdessäni. Tavoitteena oli saada perheiden ääni kuuluviin heitä koskevissa palveluissa.

Työkokemukseni kautta olen huomannut, että sekä kunnan että seurakunnan perhetyö on erilaisten perheiden parissa tapahtuvaa työtä, jossa näkökulmana on perheiden kokonaisvaltainen huomioon ottaminen ja tukeminen. Tutkimuksessa perhetyön käsite tarkoittaa vanhempainryhmässä tapahtuvaa työtä, jossa painopisteenä on varhainen tuki ja vanhemmuuden vahvistaminen. Vanhempainryhmän ohjaajana toimii kunnan perhetyöntekijä ja seurakunnan työntekijällä on perhetyön näkökulma työssään perhekerhossa. Vanhempainryhmässä näkyy mielestäni hyvin perhetyö ruohonjuuritasolla; se on yhdessä kokemista, jakamista, kuuntelemista ja avun antamista. Tutkimuksella pyritään saamaan tietoa erään perhetyön muodon hyödyllisyydestä.

Seurakunnan perhekerhoissa perheet kohtaavat samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Vanhemmilla on mahdollisuus vaihtaa ajatuksiaan ja kokemuksiinsa vanhemmuudesta ja muista perhe-elämään ja arkeen liittyvistä aiheista samalla kun lapset saavat toisistaan leikkiseuraa. Vertaistuki perustuu kokemukselliseen tietoon, jota juuri samassa elämäntilanteessa olevat ihmiset voivat jakaa keskenään. Työssäni olen huomannut, että yhteiskunnan tukiverkoston ja ammatti-ihmisten tarjoaman tuen lisäksi monelle vanhemmalle erityisesti vertaistuen saaminen on tärkeää. Vanhempainryhmän tarjoama vertaistuki näkyy tutkimuksessani erityisesti tutkimuksen tuloksissa.

7.1 Aikaisemmat tutkimukset

Jenni Lipponen (2008) on haastatellut pro gradu-työtään varten kymmentä Hyvinkään seurakunnan perhekerhoissa käynyttä aikuista siitä, miksi he olivat valinneet juuri seurakunnan perhekerhon. Tutkimustuloksissa selviää, että vanhempien valintaan on vaikuttanut se, että perhekerhon toiminta ja ilmapiiri ovat hyviä, lapsi sosiaalistuu saaden samalla uskontokasvatusta ja vanhemmat saavat vertaistukea toisilta vanhemmilta. Aikuiset hakevat perhekerhoista vahvasti juuri vertaistukea, sillä haastateltavat halusivat nimenomaan tutustua ihmisiin, joilla on samanlainen elämäntilanne. Perhekerhot ovat nykyaikainen vertaistuen muoto ja auttavat perheitä luontaisten verkostojen lisäksi. Lipponen nostaa erityisesti esiin haastatellut äidit, jotka ovat kokeneet että kerhon kautta saa itsevarmuutta omaan vanhemmuuteensa. Seurakunnan perhekerhot tarjoavat aikuisille ylimääräistä tukea omien tukiverkostojen lisäksi. Haastatteluissa oli ilmennyt, että mikäli kerhoa ei olisi "seinät kaatuisivat kotona päälle; perhekerho toimii henkireikäenä arjen keskellä". (Pessi & Grönlund 2010, 149–165.)

Lipponen haastattelutuloksissa näkyy samankaltaisuutta omien haastattelutulosteni kanssa, mikä omalta osaltaan vahvistaa matalankynnyksen perhepalveluiden tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä. Perhekerhot vaikuttavat positiivisesti perheiden ja yksilöiden hyvinvointiin sekä vastaavat toiminnallaan monenlaisiin tarpeisiin.

Edellä mainitussa tutkimuksessa ei ollut kuitenkaan kunnan perhetyöntekijää seurakunnan työntekijän työparina, joten tutkimus hieman eroaa omastani. En löytänyt suoranaisesti toista tutkimusta tai edes tietoa olemassa olevasta palvelusta joka olisi ollut täysin sama oman työni kanssa. Samantyyppistä yhteistyötä löytyy esimerkiksi Tuusulan seurakunnalta ja Tuusulan kunnalta. Tuusulan seurakunta järjestää yksihuoltajille vertaisryhmätoimintaa kerran viikossa Kellokoskella, jossa ryhmän ohjaajina toimivat Tuusulan seurakunnan diakoni ja kunnan perhekeskuksen ohjaaja. Vaikka ryhmä on avoin, on se tarkoitettu vain yksihuoltajille. (Tuusulan seurakunta i.a.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

8.1 Tutkimusmenetelmä ja -kysymys

Valitsin opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen menetelmän ja käytin tapaustutkimuksellista lähestymistapaa. Tapaustutkimukselle ei ole yksiselitteistä määritelmää, vaan sitä voidaan tehdä monella tapaa. Tapaustutkimukselle on tyypillistä se, että yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia tuotetaan yksityiskohtaista tietoa. Luonteenomaista on muun muassa kokonaisvaltaisuus, vuorovaikutus, mukautuvaisuus, monipuolisuus ja yksilöllistäminen. Tapaustutkimuksessa on olennaisinta, että käsiteltävä aineisto muodostaa kokonaisuuden eli tapauksen. Tapaus rajataan muusta maailmasta ja valinta perustellaan. (Aaltola & Valli 2001, 159–168.) Valitsin tapaustutkimuksen tiedonhankinnan strategiaksi siksi, että se tukee tutkimuksen tavoitteita kuvata perhekerhoon osallistuvien vanhempien kokemuksia.

Tutkimuskysymyksen avulla saadaan tavoitteiden mukainen tieto vanhempien osallistumisesta ryhmään ja sen merkityksestä. Tutkimuskysymykseni on:

1. Mikä merkitys vanhempainryhmällä on ollut siihen osallistuneille vanhemmille?

Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelulla, joka toteutettiin keväällä 2010 vanhempainryhmäkauden lopulla. Haastattelun aihepiirit, eli teema-alueet oli etukäteen määritelty tutkimusta tukeviksi. Käyttämäni teemat muodostivat seuraavanlaiset sisällöllisen rungon: 1) Vanhempien osallistumiskerrat vanhempainryhmään 2) Vanhempien kokemukset vanhempainryhmästä 3) Vanhempainryhmän merkitys vanhemmille. Haastattelurunkoa tehdessäni oli tärkeää löytää juuri ne oleellimmat asiat, jotka palvelisivat tutkimuksen tarkoitusta. Valmis haastattelurunko tarkistutettiin molemmilla työntekijöillä.

Haastattelussa käyttämieni kysymysten avulla pyrin saamaan tietoa siitä, mikä merkitys ryhmällä on vanhemmille ollut. Ensimmäisellä kysymyksellä hain vas-

tausta siihen, kävivätkö vanhemmat perhetuvalla juuri sinä päivänä, kun perheyöntekijä oli ohjaamassa ryhmää. Toisella kysymyksellä kartoitin vanhempien kokemuksia ja mielipiteitä. Kolmannella kysymyksellä pyrin saamaan konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä vanhempainryhmä antoi vanhemmille. Lisäksi vanhemmille esitettiin tarkentavia lisäkysymyksiä. (Liite1)

8.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on Suomessa suosituin haastattelutapa kerätä laadullista aineistoa. Teemahaastattelun aihepiirit eli teemat on ennalta määritelty. Strukturoituun haastatteluun verrattuna teemahaastattelussa kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. Haastattelija pitää huolen siitä, että ennalta suunnitellut teema-alueet käydään haastattelussa läpi, mutta ne eivät etene samassa järjestyksessä, vaan voivat vaihdella haastattelusta toiseen. Haastattelutilanne muistuttaa lähinnä tavallista keskustelua, jossa ainoastaan keskustelun aihe on sovittu entuudestaan. Kun haastattelut tehdään haastateltavan kotona, on haastattelulla suurempi mahdollisuus onnistua. Tila on haastateltavalle tuttu ja turvallinen, mikä näin ollen laukaisee mahdollista jännitystä. (Aaltola & Valli 2001, 24–29.) Valitsin teemahaastattelun aineistonkeruumenetelmäksi sen joustavan luonteen vuoksi. Haastattelut ovat helppo toteuttaa ja luonnollinen tapa saada suoraa palautetta vanhemmilta.

8.3 Haastattelutilanne ja vanhemmat

Perhetuvalla käy yleensä vain äitejä lastensa kanssa, joten tutkimus koostui viiden äidin haastatteluista. Haastateltavien perheissä oli lapsia kahdesta kolmeen, iältään yhdestä vuodesta seitsemään vuoteen. Vanhemmat valikoituivat tutkimuksen kohteeksi siten, että kysyin vapaaehtoisia haastateltavia eräänä kertana vanhempainryhmässä. Vanhemmille kerrottiin tutkimuksen tavoite ja että tutkimuksessa heidän antamia tietoja käsiteltäisiin anonyymeinä. Halukaiden ilmoittauduttua otin heihin puhelimitse yhteyttä sopiakseni haastatteluajan ja -paikan. Pääosa vanhemmista halusi tavata omassa kotonaan, yksi toi-

voi tapaamista perhetuvalla. Tunnelma oli haastatteluissa rento ja ilmapiiri vapautunut. Minut otettiin hyvin vastaan ja haastateltavat antoivat mielellään palautetta vanhempainryhmästä. Haastatteluihin oli varattu aikaa noin tunti, mikä riitti hyvin.

Haastatteluja tehdessä minulla ei ollut mahdollisuutta nauhurin käyttöön. Olin tehnyt jokaista haastattelutilannetta varten itselleni kysymyspohjan, johon kirjoitin haastateltavan vanhemman vastaukset haastattelutilanteessa. Kysymykset olivat mielestäni selkeitä ja olen riipeä kirjoittaja, joten ei ollut hankalaa kirjoittaa vastaukset samalla, kun tein haastatteluja. Kävin vastaukset vielä vanhempien kanssa läpi kysymysten jälkeen, jotta sain varmuuden siitä, että olin ymmärtänyt ja kirjoittanut vastaukset oikein.

8.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Kvalitatiivisen aineiston analyysillä pyritään tiivistämään aineisto kadottamatta silti sen sisältämää informaatiota. Lisäksi analyysillä pyritään kasvattamaan informaatioarvoa luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Aloitin aineiston käsittelyn puhtaaksikirjoittamalla haastattelutekstit jokaisen haastattelukerran jälkeen. Aineiston sisäistämistä helpotti haastattelumateriaalin jakaminen teema-alueittain, jolloin siitä muodostui selkeämpi kokonaisuus. Analysointiin käytin menetelmänä laadullisen sisällön analyysiä, johon sain ohjeistusta Sarajärvi & Tuomen (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi -kirjasta. Laadullista tutkimusta analysoitaessa on ensin päätettävä, mikä aineistossa kiinnostaa. Sen jälkeen kaikki epäolennainen erotellaan ja rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksen tavoitteet, tutkimustehävä sekä tutkimuskysymykset kertovat sen, mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Tämän jälkeen suoritetaan aineiston teemoittelu, josta seuraa viimeinen vaihe, eli tutkimuksen yhteenvedon kirjoittaminen tutkimusraporttiin. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 94–95.)

Sisällön analyysi on laadulliseen tutkimukseen sopiva perusanalyysimenetelmä, jonka avulla voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällön ana-

lyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa merkityksiä etsien. Tarkoituksena on luoda sanallinen, selkeä kuvaus, jotta sen perusteella voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Aineiston laadullinen käsittely perustuu tulkintaan, jossa aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan kokonaisuudeksi; näin saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 105–110.)

Käsittelin aineiston käyttäen apuna aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää. Luin aineiston useaan kertaan ja etsin tutkimustehtävän kannalta merkittävimmät ilmaukset. Tämän jälkeen merkitsin ilmaukset ja rajasin samalla tutkimuksen kannalta epäolennaiset asiat pois. Teemoittelin vanhempien vastaukset siten, että luokat muodostuivat tutkimuskysymyksistäni. Aineiston järjestämisen jälkeen kokosin tutkimustulokset ja kirjoitin johtopäätökset. Koin, että aineiston teemoittelu oli selkeä työvaihe, sillä minulla oli jo teema-alueet valmiina. Olin varautunut siihen, että joku vanhempi lähtisi rönsyilemään aiheissa, mutta näin ei kuitenkaan käynyt. Vanhemmat vastasivat selkeästi ja melko ytimekkäästi kysymyksiin. Suoria lainauksia tuli paljon, joista laitoin vain osan tutkimustuloksiin, jotta teksti olisi sujuvammin luettavaa.

8.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Luotettavuuden arvioinnissa selvitetään, miten totuudenmukaista tietoa on tutkimuksella pystytty tuottamaan. Eri tutkijat ovat koonneet laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointikriteereiksi uskottavuuden, vahvistettavuuden, refleksiivisyyden ja siirrettävyyden. (Kylmä & Juvakka 2007, 127, 129.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuskysymykset liittyvät tutkijaan, aineiston laatuun, aineiston analyysiin ja tulosten esittämiseen. Aineiston keruussa saatu tieto on riippuvaista siitä, miten tutkija on tavoittanut itse tutkittavan ilmiön. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tarkastellaan tutkimuksen sovellettavuutta, neutraaliutta, pysyvyyttä ja totuusarvoa. Myös aineiston laatu

korostuu. Yleisten laadullisen tutkimuksen luotettavuuskysymysten lisäksi sisälön analyysin haasteena on, miten tutkija onnistuu pelkistämään aineistonsa niin, että se kuvaa mahdollisimman luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. Tutkijan tulee osoittaa luontevasti yhteys saadun aineiston ja tulosten välillä. (Janhonen & Nikkonen 2003, 36.)

Laadullisen tutkimuksen tärkeitä eettisiä periaatteita ovat tiedonantajan vapaaehtoisuus sekä henkilöllisyyden suojaaminen ja luottamuksellisuus. Tärkeää on, että tutkija ei tutkimuksellaan vahingoita tiedonantajaa. Eettisiin kysymyksiin kuuluu pohtia sitä, mikä on tutkijan rooli suhteessa tiedonantajiin. (Janhonen & Nikkonen 2003, 39.) Tutkimuksen eettisiin tekijöihin kuuluu myös se, että kirjoittaja on sekä itselleen että tekstinsä lukijoille rehellinen. Tämä liittyy myös tulosten esittelyyn. Tutkimuksen tuloksia ei saa kaunistella tai muuttaa haluttuun suuntaan, vaan ne tulee esittää sellaisina kuin ne ilmenevät. Kvalitatiiviset aineistot koostuvat yleensä pienistä määristä tutkittavia, jolloin tunnistettavuus on helpompaa. Tästä syystä onkin turvallisempaa korvata oikea nimi koodilla. (Soininen 1995, 130–131.)

Tutkimukseeni tuo luotettavuutta se, että olen itse tehnyt kaikki haastattelut henkilökohtaisesti. Vaikka minulla ei ollut mahdollisuutta nauhurin käyttöön, olen kirjannut haastateltavan tuotoksen sanatarkasti jo heti haastattelutilanteessa. Olen käynyt haastattelumateriaalin läpi haastateltavan kanssa ja varmistanut, että vastaukset ovat oikein ymmärretty ja tallennettu. Tutkimusta tehdessäni olen ollut tietoinen omasta roolistani. Työssäni kohtaan paljon erilaisia ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa, mikä omalta osaltaan vaikutti siihen, että osasin olla luonnollinen ja avoimissa haastattelutilanteissa. Haastatteluissa käsiteltävät aiheet ovat olleet minulle tuttuja työn kautta. Jokainen haastateltava on osallistunut tutkimukseen vapaaehtoisesti ja haastateltavaa on käsitelty nimettömänä ja tietoja pidetty luottamuksellisena. Aineistoni koostuu pienestä määrästä tutkittavia, joten olen käyttänyt oikeiden nimien sijaan niin sanottuja salanimiä. Olen myös pyrkinyt riittävästi kuvailemaan koko tutkimusprosessia, joka tuo uskottavuutta tutkimukseen. Tutkimustulosten esittelyssä olen käyttänyt suoria lainauksia haastateltavien vastauksista, sillä ne ilmentävät suoraan tutkimuksen tuloksia.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Seuraavassa esittelen tutkimuksen keskeiset tulokset, jotka vastaavat tutkimustehtävään ja tutkimuskysymykseen. Tutkimustulosten esittelyssä käytän suoria aineisto lainauksia, jotka osaltaan lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. Kaikki haastateltavat olivat äitejä ja anonymiteetin suojaamiseksi olen käyttänyt heistä lyhenteitä Ä1, Ä2, Ä3, Ä4 ja Ä5.

9.1 Vanhemman osallistuminen ryhmään

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä halusin kartoittaa kuinka usein vanhempi käy perhetuvalla ja osallistuuko hän vanhempainryhmään. Jokainen vastaajista sanoi käyvänsä ainakin tiistaisin, jolloin on Perhetyöntekijän ryhmä. Pääsääntöisesti vanhemmat ovat kuitenkin käyneet kaksi kertaa viikossa.

Olen käynyt aktiivisemmin nyt keväällä 2010, olen ollut joka kerta kun Sari on ollut Ä1

Tähtään aina Sarin ryhmään tiistaisin Ä3

9.2 Vanhempainryhmän hyvät puolet ja kehittämistarpeet

Toisella tutkimuskysymyksellä halusin selvittää vanhempien kokemuksia vanhempainryhmästä, kuten mikä on ollut ryhmässä parasta ja mitkä olisivat mahdollisia kehittämistarpeita. Vastauksista ilmeni monta eri asiaa, mutta yhdessä samasta aiheesta keskustelu koettiin lähes poikkeuksetta parhaimpana asiana. Vanhemmat pitivät hyvänä ryhmän ohjaajan ammattitaitoa ja ryhmän tiimihenkeä. Vanhempien mielestä nämä asiat ovat luoneet turvallisen ja rennon ilmapiirin syvällisille ja rehellisille keskusteluille.

Tehtävät ovat olleet ihania! Kiva, että on puhuttu oikeista asioista eikä vaan perennoista. Ä2

Kun omat ajatukset pyörii kehää, niin keskusteluista saa uutta näkökulmaa. Ä2

Tärkeää on ollut se, että huomaa muilla olevan samanlaista ja saa ymmärrystä. Ä3

Kysyessäni kehittämisideoita päällimmäisenä vanhemmilla oli tyytyväisyys tämän hetkiseen malliin. Se, että tapaaminen on säännöllisesti kerran viikossa ja aihe ennalta sovittu on ollut toimivaa. Myös selkeä paikka keskustelulle, pöydän ääressä koettiin hyväksi. Osa koki, että ryhmä voisi kokoontua useamminkin. Toiveita tuli aiheiden sisältöihin, esimerkiksi vanhemman uupumuksesta, alkoholin käytön keskustelemisesta lapsien kanssa ja vanhemman töihin paluusta olisivat aiheita joista vanhemmat halusivat yhteistä keskustelua. Joinain kertoina aihetta on jatkettu ns. kotiin annetulla tehtävällä, ja eräs äiti toivoikin niitä lisää. Toiveita tuli myös palveluohjaukseen liittyen

Kotitehtävät on ollut hyviä ja niitä voisi olla lisää Ä2

Tietty päivä ja tietty aika toimivat parhaiten. Olennaista on se, että sijainti on fyysisesti lähellä kotia Ä2

Aiheena olisi kiva keskustella vanhemmuuteen liittyvästä jaksamisesta ja uupumisesta Ä4

Teemat olleet hyviä eikä niitä tarvitse jalostaa pidemmälle. Spontaani ohjattu otsikko ja siitä keskustelu riittävät Ä5

9.3 Vanhempain ryhmän merkitys vanhemmille

Kolmas tutkimuskysymys vastasi siihen, minkälainen merkitys vanhempainryhmällä on vanhemmille ollut ja mitä he ovat ryhmästä saaneet. Vanhemmat kokivat saaneensa ennen kaikkea vertaistukea toisiltaan. On ollut helpottavaa huomata, että muutkin vanhemmat kamppailevat samanlaisten asioiden kanssa. Keskustelu ja ystävien saaminen ovat olleet myös iso asia.

Vertaistukea, täällä tapaa kollegoita, tulee tunne että joku muukin tekee tätä hommaa Ä1

Ryhmä on vastannut tarpeisiin, on juuri sitä ns. ruohonjuuritason työtä Ä2

On kiva kun viikossa on jotain mukavaa mitä odottaa, ryhmään on kauhean kiva mennä Ä3

Nimenomaan vertaistukea! 'Ongelmat' ovat kaikilla samat, ihan tervejärkiset ja normaalit ihmiset kamppailevat samojen asioiden kanssa Ä5

Kysyin vielä vanhemmilta mitä mieltä he olisivat siitä, jos vanhempain ryhmä ei enää jatkuisi kevään 2010 jälkeen. Vanhemmilta tuli selkeästi toive ryhmän jatkumisesta ja siksi koinkin sen tärkeäksi vielä erikseen mainita.

Olis tosi harmi, sillä ryhmä on tärkeä. Menettäisin työkavereita. Tarvetta on tällaiselle toiminnalle Ä2

Toivottavasti jatkaa, sillä se tuo sisältöä perhetupaan Ä5

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä korostuu se, mitä vanhemmat ovat haastatteluissaan kertooneet vanhempainryhmästä ja sen merkityksestä.

Perhetuvan toiminta on vapaaehtoista, joustavaa ja itseohjautuvaa. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen taustalla oli halu saada selville, vaikuttiko vanhempien perhetuvalle tulemiseen perhetyöntekijän ohjaama avoin vanhempainryhmä. Haastateltavat kävivät useaan kertaan viikossa perhetuvalla, mutta he mainitsivat käyvänsä erityisesti tiistaisin, kun perhetyöntekijän vetämä vanhempainryhmä pidettiin. Tämä viestii siitä, että jo ensi kokemukset ryhmään osallistumisesta ovat olleet positiivisia ja toiminta koettu hyödylliseksi.

Vaikka vanhempainryhmä antoi vanhemmille yhden syyn lisää käydä perhetuvalla, mielestäni pelkästään jo perhetuvan olemassaololla on ollut merkitystä vanhemmille. Hämeenlinnan kaupungilla ei olisi ollut tiloja tarjolla, joissa perhekerhoa ja vanhempainryhmää olisi voitu järjestää samalla volyymilla. Seurakunnan rooli perhetupatilojen tarjoajana on siis merkittävä. Vanhemmat kokivat, että sama aika ja paikka on hyvä asia. Tärkeää oli, että paikka sijaitsee lähellä omaa asuinalueita ja on niin sanottu matalankynnyksen paikka jonne voi mennä kun se itselle sopii. Oleellista on mielestäni se, että lasten kasvu ja kehitys pohjautuu pääsääntöisesti perheen sisäisiin ihmissuhteisiin. Kun vanhempi voi hyvin, myös lapsi ja perhe voivat hyvin. Seurakunnan tarjoamat perhekerhot mahdollistavat levähdyspaikan arjen keskelle. Vanhemmalla on mahdollisuus irrottautua arjesta kahvikupin äärellä ja kohdata vertaisia, joka lisää hyvinvointia ja antaa voimavaroja. Perhetupa on jo itsessään sellainen palvelumalli, jossa ennaltaehkäisevä perhetyö tulee todeksi.

Toisen tutkimuskysymyksen vastaukset kertovat hyvin sen, mikä vanhempainryhmässä on ollut hyvää ja missä olisi kehittämiskohtia. Keskustelu nousi ennen kaikkea parhaimmaksi asiaksi. Vanhemmat ovat kokeneet keskustelun olleen spontaania ja rentoa, jolloin keskusteluun on ollut helppo lähteä mukaan. Perhetyöntekijällä on ollut aina valmis aihe ja mahdollisesti toiminnallisia mene-

telmiä, kuten kortteja tai tehtäviä aiheen tukemiseksi. Perhetyöntekijällä on ollut siis suuri rooli keskustelun virittäjänä. Työntekijän persoona, ammattitaito ja kokemus ovat edesauttaneet hyvän ja turvallisen ilmapiirin luomista ja sitä kautta vienyntä keskustelua syvällisemmälle tasolle. Keskustelujen kautta on avautunut uusia näkökulmia ja äidit ovat tutustuneet paremmin toisiinsa.

Tämä kertoo mielestäni siitä, minkä lisän perhetyöntekijä voi vanhempainryhmällä perhetupaan tuoda. Vaikka seurakunnan työntekijällä on perhetyön näkökulma työhön, on kunnan perhetyöntekijällä erilainen vahvuus ja osaaminen keskustelujen ohjaamisessa. Vanhempainryhmässä perhetyö on ollut vanhempien omia vahvuuksia ja voimavaroja herättelevää. Vanhemmuus perustuu vanhemman sisäiseen kasvuprosessiin, ja ryhmässä jokainen on saanut eväitä ja uusia näkökulmia omaan vanhemmuuteensa. Ryhmässä vanhempia on kuultu ja tuettu kasvatustehtävässään. Perhetyö on ollut rinnalla kulkemista.

Kolmas tutkimuskysymys vastasi ehkä eniten siihen, miksi opinnäytetyötä lähdin tästä aiheesta tekemään. Tärkeää oli saada tietää, mitä vanhempainryhmään osallistuminen merkitsi vanhemmille ja mitä he ovat siitä saaneet. Vastauksista tuli esiin vertaistuki ja hyvä mieli, jota vanhemmat kokivat saaneen. Keskustelujen kautta tullut yhteenkuuluvuuden tunne on antanut vanhemmille uusia näkökulmia ja auttanut näkemään oman elämänsä uudessa valossa; muutkin vanhemmat kohtaavat samanlaisia tilanteita ja arjen pulmia. Eräs äiti kiteytti hyvin sanomalla " on kiva kun viikossa on jotain mukavaa mitä odottaa". Tästä voisi päätellä, että ryhmä kantaa vielä tapaamisen jälkeen ja viikko menee kotona nopeammin, kun on jotain mukavaa tiedossa.

Vaikka olin ajatellut, että palaute olisi pääsääntöisesti positiivista, olin silti yllätynyt miten suuri merkitys ryhmällä vanhempien arkeen itse asiassa oli. Mielenkiintoista oli, miten teoriaosuudesta nousi vertaistuki niin voimakkaasti ja olennaisena osana vanhempien kokemuksia. Ryhmässä painotus oli kokemuksellisessa asiantuntijuudessa, sillä vanhemmat saivat käyttöönsä ohjaajan lisäksi toistensa ajatukset ja näkökulmat. Mielestäni mielenkiintoista oli se, että vaikka kaikilla haastateltavilla oli sukulais- ja ystäväverkostoa, kokivat he yhteenkuulu-

vuutta ja kollegiaalisuutta toisten äitien kanssa. Vertaistuki voi siis olla merkityksellistä ja tärkeää, vaikka olisikin olemassa olevia tukiverkostoja.

Tutkimuksessa selvisi, että Hätilän perhetuvalla pidettävää matalankynnyksen, avoin vanhempainryhmä on ollut hyvä ja tarpeellinen toimintamalli. Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat ovat selkeästi käyneet perhetuvalla ainakin sinä päivänä kun ryhmä on ollut ja ovat kokeneet sen tärkeäksi. Vanhemmat ovat saaneet toisistaan vertaistukea ja ryhmässä syntyneet keskustelut ovat antaneet uusia näkökulmia ja lisäksi auttanut vanhempia käymään läpi omaa tilannettaan. Vanhemmat lähettävät selkeän viestin siitä, että toiminnan toivotaan jatkuva tulevaisuudessakin.

11 POHDINTA

Opinnäytetyön aihetta miettiessäni halusin tehdä sellaisen tutkimuksen, joka jollain tavalla liittyisi omaan työhöni perhetyöntekijänä, mutta myös olennaisena osana olisi kirkon alaan sidoksissa. Toiveena oli tietysti myös tutkimuksen hyödyllisyys, jotta tekemäni työ ei menisi aivan hukkaan. Vaikka osittain tutkimuksen tulos saattoi olla työntekijöiden ennalta arvattavissa, oli myös mahdollista että anonyymeinä tulisi sellaista palautetta, jota vanhemmat eivät suoraan ryhmässä haluaisi tai pystyisi antamaan.

Jos pohdin omaa ammatillista kasvuani, koen saaneeni lisää näkökulmia perhetyöhön. Ehkä osittain myös omaan perustyöhöni, mutta uutta näkökulmaan tehdä perhetyötä tulevana kirkon työntekijänä, mikäli seurakunnalla joskus työskentelen. Omaa perustyötäni ohjaavat selkeät toimintatavat ja säännöt, joiden mukaan työtä tehdään. Toki työ tehdään ennen kaikkea persoonalla ja jokainen asiakastilanne on ainutlaatuinen, mutta pääosin varsinkin lastensuojeluun liittyvät selvitykset noudattavat tiettyä kaavaa. Kirkon työssä perhetyö ei ole niin selkeästi määritelty ja ohjeistettu, vaan näkökulma kulkee työn sisällä ikään kuin itsestään selvyytensä. Mielestäni lapsityöntekijöiden lisäksi kirkolla voisi olla oma perhetyöntekijä nimikkeellä toimiva työntekijä, jonka vastuulla olisi kokonaisvaltainen perhetyön kehittäminen.

Perhetyö vaatii joskus tarkkoja raameja ja selkeitä suunnitelmia kuten kunnan palveluksessa tehdään. Toisaalta yhtä lailla perhetyö toteutuu myös seurakunnan perhekerhossa kahvikupin äärellä niitä näitä jutellen. Molemmat työtavat ovat tärkeitä ja tarpeellisia ja molempia perhetyönmalleja tarvitaan. Tärkeää on muistaa, että perhe on itse oman elämänsä asiantuntija ja työntekijän on tuettava perhettä tämän omilla ehdoilla. Perhetyön tulisi mielestäni olla juuri näkökulmana työn tekemiseen ennemmin kuin jokin asia, jota "suoritetaan". Siksi juuri varhainen tuki, ennaltaehkäisevä perhetyö ja niiden kehittäminen ovat eniten lähellä sydäntäni, työskentelin sitten kunnan tai kirkon palveluksessa.

Pohtiessani opinnäytetyöprosessiani ja sitä mitä tekisin toisin, olisin ehkä laajentanut näkökulmaa koskemaan myös työntekijöiden ajatuksia itse poikkisektorisesta yhteistyöstä. Tässä tutkimuksessa yhteistyöhön ei juuri paneuduttu sen enempää, mutta toisaalta tutkimuskysymys liittyikin vanhempainryhmään ja sen merkitykseen. Tämä oli alun perin ajatuksenikin, mutta sitten huomasin ajan loppuvan kesken ja koin, että jo tässä aiheessa pysyminen ja rajaaminen olivat minulle haastavaa. Jatkotutkimukseen se voisi olla hyvä idea.

Työssäni olen huomannut, että poikkisektorinen ja moniammatillinen yhteistyö on välttämätöntä, jotta palvelurakenteita saataisiin uudistettua entistä enemmän perheiden tarpeita vastaaviksi. Kun ammattilaisina yhdistämme voimavaramme, saamme yhteisiä resursseja, joilla autetaan samoja perheitä. Aikaisemmin Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan välinen yhteistyö oli satunnaista, enemmänkin henkilösidonnaista. Vaikka molemmat toimijat tietävät toistensa olemassa olon, vaatii yhteistyön tekeminen aina aloitteen. Joskus se lähtee jostain ideasta, niin kuin tässä tapauksessa vanhempainryhmästä..

Opinnäytetyössäni käsitellään yhden mallin mukaan toteutettua varhaisen tuen perhetyön mallia, vanhempainryhmää. Tähän työmalliin tarkemmin tutustuminen on auttanut refleктоimaan omaa työtäni perhetyöntekijänä sekä avannut uusia näkökulmia uudenlaisen, ylisektorisen yhteistyön kehittämiseen. Uskon, että toiminta on saanut nyt tuulta purjeisiin tässä kyseisessä perhetuvassa ja toivon mukaan laajenee tulevaisuudessa Hämeenlinnassa myös muihin seurakunnan perhetupiin.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Alopaeus-Karhunen, Pirkko & Wennermark Pirjo 2004. Lapsityön teologian edellytyksiä. Teoksessa Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.
- Forsberg, Hannele 2003. Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe Murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Hallituksen strategia-asiakirja 2007 i.a. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 18/2007. Viitattu. 21.2.2012.
<http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2007/j18-j19-hallituksen-strategia-asiakirja/pdf/fi.pdf>
- Heino, Harri. 1994. Eläköön perhe. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 1994:7. Helsinki: Kirkkohallitus - Kirkon perheasian keskus.
- Heinonen, Leena; Luodeslampi, Juha & Salmensaari, Leena (toim.) 2004. Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Holm, Jaana. 2010. Ihmisen kohtaaminen ja arvostava vuorovaikutus - Vertaisryhmätoiminnan kulmakivi. Teoksessa Tanja Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kantaa. Asumispalvelusäätiö ASPA. SOLVER Palvelut Oy, 51-53. Viitattu 11.3.2012 http://www.aspa.fi/files/2817/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

- Hämeenlinnan kaupunki 2012. Lapsiperheiden palvelut. Viitattu 19.3.2012.
<http://www.hameenlinna.fi/Lapsiperheiden-palvelut/Lapsiperheiden-tuki/Palvelut/Vaahteramaen-Perhetyo/>
- Hämeenlinna-Vanajan seurakunta 2012. Talous ja hallinto. Viitattu 14.3.2012.
http://www.hameenlinna-evl.fi/portal/talous_ja_hallinto/
- Hämeenlinna-Vanajan seurakunta 2012. Toiminta lapsille ja lapsiperheille. Viitattu 7.1.2012.
<http://www.hameenlinna-evl.fi/>
- Janhonen, Sirpa & Nikkonen Merja (toim.) 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Porvoo: WSOY.
- Kantola, Ilkka 2004. Lapsityön teologian edellytyksiä. Teoksessa Leena Salmenaaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Gummerus Oy.
- Kiviniemi, Liisa. 2011. Vertaisuuden monet mahdollisuudet teoksessa Mieli maasta, masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kirkon tutkimuskeskus 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere. Viitattu 25.4.2012.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Monikasvoinen%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Monikasvoinen%20kirkko.pdf)
- Kylmä Jari, Juvakka Taru. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Laimio, Anne & Karnell, Sonja. 2010. Vertaistoiminta – Kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Tanja Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kantaa. Asumispalvelusäätiö ASPA. SOLVER Palvelut Oy, 9-10. Viitattu 11.3.2012
http://www.aspa.fi/files/2817/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

- Lindfors, Helena 1997. Perhetyö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK- Kirjat 152-163.
- Nummela, Irene & Ojell Raija. 2010. Kommenttiartikkeli: Näkökulmia kirkon perhetyöhön. Teoksessa Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Puroila, Anna-Maija. (toim.) 2004. Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen osamiskeskuksen julkaisusarja 12. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus. 1. i.a. Viitattu. 21.2.2012.
http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf
- Pessi Anne Birgitta & Grönlund Henrietta (toim.) 2010. Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Sipiläinen, Ilkka & Ylä-Soininmäki, Raimo 1993. Perheessä on voimaa. Helsinki: Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskus.
- Soininen, Marjaana 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A: 43. Turku: Painosalama Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriön komiteamietintö 1999:1 luku 3. 2001. Vanhemmuuden tukeminen ja isyyteen valmentaminen. i.a. Viitattu 12.1.2012.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/isamiet/isaluku3.htm>

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1999:4. Varhaiskasvatustyöryhmän muistio. Viitattu 12.1.2012.

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais1/kasvatusv.pdf>

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. i.a Viitattu 7.1.2012.

[http://apostoli2.evl.fi/julkaisut.nsf/0/DDCB6D7CF84095A4C22576C0002AEB68/\\$file/min%C3%A4k%C3%B6%20perhety%C3%B6n%20tekij%C3%A4.pdf](http://apostoli2.evl.fi/julkaisut.nsf/0/DDCB6D7CF84095A4C22576C0002AEB68/$file/min%C3%A4k%C3%B6%20perhety%C3%B6n%20tekij%C3%A4.pdf)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon missio, visio ja strategia 2010. Läsnäolon kirkko. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto. Sarja C 2002:5. Viitattu 25.4.2012.

[http://apostoli6.evl.fi/julkaisut.nsf/0/C42467CBD0098153C22577D7004904EC/\\$file/lasnaolon_kirkko.pdf](http://apostoli6.evl.fi/julkaisut.nsf/0/C42467CBD0098153C22577D7004904EC/$file/lasnaolon_kirkko.pdf)

Suomen mielenterveysseura 2004. Tuettu suru -projekti. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Tamminen, Tuula. 2004. Olipa kerran lapsuus. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Tuusulan seurakunta 2012. Toiminta: lapset ja perheet. Viitattu 25.4.2012.

<http://www.tuusulanseurakunta.fi/asp/system/empty.asp?P=724&VID=default&SID=857399366227696&S=0&C=22041>

Vilén Marika; Seppänen, Paula; Tapio Nina & Toivanen Riikka (toim.) 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Helsinki: Kirjapaja.

LIITE: Haastattelurunko

1. Kuinka usein käyt vanhempainryhmässä?
2. Mikä on ollut parasta?
3. Mitä itse olet saanut ryhmästä?
4. Mitä kehittämissideoita sinulla olisi?
5. Mitä jos ryhmä ei jatkuisi enää kevään 2010 jälkeen?